

MEGJELEN
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre . . . 6 frt. —
Fél évre 3 „ —
Negyed évre . . 1 „ 50

DÉLIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő és kiadó: Gróf CSÁKY ALFONS.

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ-HIVATAL:
Varga-utcán 2256 sz.
KÉZIRATOK
nem adatnak vissza.

Hirdetések
a legjutányosabb ár
mellett vétetnek fel.

II. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1878. NOVEMBER 22.

47. SZÁM.

A lemondás dalaiból.

Ósan süvöltő őszi lombok,
Csak hulljatok, csak esetek!
Ne féljete, panaszt se mondok,
Könyvet se ejtek értetek.
Ah, nem most látom én először
A ragyogó nyár temetését! . . .
Megszokta már az én szívem rég
A hervadást, a lomb esését.

Lelkemnek is volt fénye, lombja,
Nem volt az mindig egyedül,
Bár most már szárnyait bevonta
És síri vánkására dült.
Ő is fürdött úgy, mint ti, egykor
A napsugarak özönébe . . .
De fénynek, lombnak, napsugárnak
Most már örökre vége, vége!

Ne féljete: e hervadásnál
Dalomba bánat nem vegyül;
Szívemre sőt vigasztalás száll:
Hogy nem maradok egyedül!
Oh nem! Hiszen ti majd kijöttök
Egy éji óra néma csendjén,
Síromra hulltok, rám borultok
És betakartok lágyan, enyhén

Dengi János.

A divathölgy.

— Épületes történet. —

Közli Hang Ferencz.

(Vége.)

Mig kezdetben a jogász csak az üdvözlésekre, majd rövidebb, de csak alkalmi beszélgetésekre szorított, később oly jogkört tulajdonított magának Berta irányában, milyennel a drága udvarló sem birt. Nevezetesen mig az ismeretség kezdetén csak maga nyitott

be a divathölgy lakába, s ott rövid vagy hosszabb időig időzött, később már barátjait is magával vitte.

Igy jutottak be az eddig szerencsétlen szerencsepróbálók: a festő, zongoramester, ugyszintén Themisnek és Charlatannak több fiai és utódai.

Egy alkalommal, midőn a szokásos óra már elmúlt, melyen Lengei szokott megjelenni, miután nem mutatkozott, a jogász ismét hivatva érezte magát. . . Talán, hogy ezt helyettesítse? — Nem, hanem hogy rendes szerepét lejátssza.

Hiszen el is kezdette.

Berta mellett és párolgó theás csészének átellenében ülve, két teríték, izletes ételek és jóféle italok kínálkozó élveitől előre eltelve mondá és hitte is:

Mily boldog vagyok!

Kissé korán volt mondva.

Közeli és ismert léptek zaja hallatszott.

Gyorsan be a legfelsőbb szobába.

Ez hamarabb történt, mint leirtuk. A jogász mielőtt a kínálkozó élvek egyike, vagy másika után nyult volna, fájdalommal ugyan, de mégis remélve, a második, s onnét a harmadik szobába surrant.

Belépett a helyzet ura, a gőzmalom-tulajdonos. Jó estét sem kívánva, körülnézett, Berta pedig eléje lépve, csókok özönével árasztotta el, melyeket érzéssel s érzelemteljesen, valódi szerelemből látszék nyujtani.

Ah! ön az . . . mondá végre, ezt valóban előbb is mondhatta volna.

Nos csudálkozik e fölött? Ugy látszik nem is várt rám. És mégis, kié e második teríték?

— Nos öné.

— Pedig tudja, hogy ilyenkor már nem szoktam jönni.

— Előérzetem megsugta, — felelé Berta, mialatt az agglégényt maga mellé vonszoló s igézően néze rá. Egy fiatal leánynak agglégény iránti előérzete s szerelme mindig igen hizelgő.

— Ekként csak engemet várt kisasszony?

— Kétségkívül. Hiszen mint látja ön, az egész fogadásban a régi jó szokást követem és saját csekélységemen kívül, legkedvencebb ételleivel várom önt.

Van itt fogoly-pástétom, sőt még stockfisch sem hiányzik.

— Valóban kegyed nagy figyelemmel van irántam, — jegyzé meg a börziáner megelégedetten s tréfásan tevén hozzá: — Talán még kakukja is van?

— Hogy van-e, meghiszem, — felelé Berta a másik szoba üveg-ajtója felé nézve.

— Ez esetben fészke is van? jegyzé meg az agglégény, véleménye szerint nagyon bölcsen.

— Kétségkívül, kakuk vagy stockfisch-fészek, miként önnek tetszik, akár egyik, akár a másikba beleülhet.

Ez már kissé sok volt tréfának.

A gőzmalomtulajdonos úgy érezte volt magát, mint Antonius, midőn Kleopatra mellett édes, vagyis folyó vízben horgászott az utóbbi ármánykodásánál fogva, midőn a hatalmas római vezér a horgot a vízből kihuzta, hering függött rajta.

A vezér összeránczolta homlokát, azonban a szép asszonynak egyetlen igéző mosolya s néhány kellemes szava elég volt arra, hogy a kissé erős tréfáért bocsánatot nyerjen.

— Ime kedves vezérem, — jegyzé meg a szép asszony, — nekem is vannak csataim és győzelmeim, még pedig a világ legnagyobb vezére fölött, de mégis én vagyok a vesztes fél, miután te uralkodol fölöttem; azonban ezen uralom alatt oly édes az alattvalói hódolat.

Ilyképen szelidíti meg a galamb a héjját, a bárány az oroszlánt s ilyképen vonzatik a vas a delej érintése által; mert miként egy halhatatlan költőnk mondá: édes ajkakka és mézes szavakkal. . .

Vajjon mi kellett egy agglégénynek, ki nem mint a római vezér félvilág fölött, hanem csak egy gőzmalom fölött uralkodott?

— Kedvesem, — kezdé Berta az engesztelés leirhatlan bájos hangján, — ön látja, hogy csak a rendkívüli bizalom s az igaz szerelem visz ily tréfás kifejezésekre, milyekkel más irányában a világért sem élnek.

Például a jogász irányában, ki e pillanatban szemfüleskedvén, érdekes dolgokat hallott és még érdekesebbet volt látandó, de csak a kuleslyukon át, vagy legfőleg az üvegajtó függöny széle mellett.

Ki valaha hasonló helyzetben volt, birhat csak a jogász jelen állapota s érzelmeiről tiszta fogalommal.

E sorok írója is nem egyszer volt kénytelen az üvegajtó mögül gyönyörködni mások gyönyörűsége fölött és ilyenkor úgy érezte volt magát, mint az erejét vesztette Sámson a filiszteusok között, kik a lekötött óriás körül lakmározván, gunyolták azt, mignem az a gondviselés különös kegyénél fogva, régi erejét visszanyervén, megrázta a terem boltozatát tartó oszlopokat és a gunyolódókat magával együtt az épület romjai alá temette.

Hasonló helyzetek a legalkalmasabbak arra, hogy az illető minden figyelmét felköltse s hogy szem s fül egyiránt elfoglaltassanak.

Azonban a jogászt nem gunyolta volt senki és nemis volt Sámson, hogy az oszlopokat megrázza, ellenkezőleg egy gyöngye ifju s e mellett Themisz fia lévén, nyugodtan nézte az igazság mérlegét, amint az föl s le emelkedett.

A vacsora elköltetett, az utolsó pohár mellett az utolsó csok is váltatott, mignem mindenből elég lévén a hatalmas római vezér gyöngye követője bucsut vett a tizenkilencedik század moderne Kleopatrájától.

És az igazság mérlege ezután Themisz fiának kedvezett: mert a szép leány ott volt, legfőleg az elfogyasztott ételek és italok helyett kellett ujakat hozatni.

Midőn a közönség a színházból távozik, a csarnok falán olvasható a legközelebb előadandó darab czíme. Midőn a jogász távozott, szintén ki volt tűzve a legközelebbi darab, melynek czíme: A vig c z i m b o r á k.

Axioma: a grisette, ki bennünket nyíltan rászéd, szeretetreméltóbb, mint a kaczer, ki ránk néz anélkül, hogy szeretne.

A nők a műveltség- és jogtörténetben

(Folytatás.)

De a nyilvános dolgokban is tanácsokat adtak a nők a férfiaknak, résztvettek az összejövetelekben s ott az első helyet foglalták el. Thusneldának, Hermann feleségének képe sok tekintetben a homeri fejedelm-nőkre emlékeztet. Erény és hűség tekintetében azonban a görög nők felett állanak s a menyaszony elengedhetlen hozománya a lélek tisztasága volt s a feleség hűsége olyan szokott dolog volt, hogy — a hűség megszégésére nem is birtak törvényezikkel. — A germán nő a törvény előtt védhette magát és hogy jogi szempontból is mily magasan állott, bizonyítja a kétszeres vérdíj, mely a nő meggyilkoltatásánál ki volt tűzve; tudva levő dolog, hogy a halálbüntetés, a meggyilkolt családjának adott vérdíjért ki volt kerülhető.

A germán nők gyermekeikkel férjeiket a háboruba kísérték, hol a társzekeréken foglaltak helyet s onnan buzdították harczoló férjeiket. Ha azonban övéik megverettek, magukat és gyermekeiket megölték, hogy rabokul ne essenek az ellenségnek.

Többnejűség a germánoknál nem fordult elő és csak a fejedelemnek volt joga több nőt venni, és pedig azért hogy ily összeköttések által népe más népekkel lépjen rokonságba; e nők együtt laktak, egyenlő jogaik voltak; mindenik azonban külön lakosztályban, külön szolgálkkal élt. A germán nők nem léptek szerzetekbe, inkább a jóslást és jövő-mondást tartották hivatásuknak. Ezen jósnők leghíresebbike Velede volt, egy hajadon, ki Kr. u. 70-ben egy magányos toronyban élt s ki a bataviai háboruban a németek győzelmét megjövendölte, sőt az orleans szüzhöz hasonlóan maga egy egész sereget vezetett a harczba s rendkívüli tiszteletben tartatott. Később Vespasian alatt a rómaiak által elfogatott és az imperator diadalkoesiján Róma utcáin

vitetett végig. Vele sok utánzóra talált s a német erdők barlangaiban, üregeiben még sokáig éltek, kikről a boszorkány-legendák keletkeztek, melyek később a legborzasztóbb boszorkány-pörököt és üldözéseket vonták maguk után.

A germán nőket nemcsak a tisztelet, de a törvény is védelmezte s a magán és nyilvános életben rendkívüli befolyásuk által meg lőn vetve alapja ama különös felsőségnek, melyet a férfiak felett maig is gyakorolnak.

A kereszténység keletkezése által a keleti nővilágtól eltekintve, jelentékeny változás állott be a nők szereplésére nézve.

Egy nő anyja lőn az emberiség megváltójának s e nőt az isteni anyaság és legtisztább szüziesség fényes sugarai övezték; fényével ez az egész emberiséget besugarazá és keletkezett egy tisztán ideális felfogás a nőkről, mely szerint azok hivatva vannak a földi életbe mennyei gyönyörüket fűzni. A keresztény nők az élet anyagságától mindinkább visszaléptek, — nem ugyan azért, mert alárendelt cselekvényre képtelennek tartották, hanem azért, hogy megőriztessenek a nyers harctól és ezáltal tisztán ideális feladatuknak szolgáljanak. E felfogás szerint minden nőnek családját kellene megváltania, valamint egy közülök az egész világ megváltóját szülte, s a küzdelem és gondok után az ideális emelkedettséget bevinnie. E felfogás keleten igen lassan működött. A kereszténység első fellépésénél rögtön változást nem idézhetett elő s innen magyarázható hogy a többnejűség még sokáig fenmaradt, — különösen keleten, — mint az apostolok is bizonyítják. Sőt midőn már a házasság mint szentség állítottott fej a kétnejűség nem mondott ellen a keresztény felfogásnak, mint Gleichen gróf esete bizonyítja, ki a kereszties háboruban (1228-ban) török fogságba esett s rabszolgaként eladott. A szultán leánya Melechsala megszökött vele s bár a gróf neje Erfurt melletti birtokán élt, a gróf Rómába utazott s a pápa által a leányt megkereszteltette. A pápa a kétnejűséget megengedte s az esketést maga teljesíté. Még e század elején mutogattak egy szőnyeget, mely Melechsala megérkezését s a gróf neje általi fogadtatását ábrázolta.

A házasság felbonthatlan kötelék lévén, a férj felesége feletti korlátlan hatalmát elveszté és így őt el nem űzhette. A házasság felbonthatlanságának a kultúr-történelemben igen fontos befolyása volt.

Most pedig áttérünk a kereszténység alatti változásra különféle népeknél.

V.

A kereszténység elterjesztése óta a nők állása a társadomban jelentékenyen változott. Nagy Károly idejében a román és germán népek egyesülve voltak.

Ugyanakkor keletkezett a lovagi élet kora. A lovagság fogalma szerint a szabad és nemes ember kötelme volt a haza ellenségei ellen harcolni, ezáltal ki nyerni a nők elismerését vagy buzdíttatva általuk diadalai számának növelése. Ebből következett még a további kötelesség: a nőket, kik az élet minden üdvét

kezükben tartották, testi gyengeségüknél fogva mindennütt megvédeni a nyers erőszak ellen. A keresztény loagnak nemcsak általánosságban kellett a nők uralgó befolyásának szolgálni, hanem választhatott magának egy nőt, kinek szolgált és engedelmeskedett s kitől nagy és nehéz feladatokat tüzetett ki, hogy azok teljesítése által reá érdemessé legyen; hordozta annak színeit, hogy magát nyilvánosan is szolgájául mondhasa. Mindenek előtt választottját mondta nemében a legszebbnek, a legjobbknak, a legszerényebbnak s avval ki azt tagadni merészelté, életre-halálra megvívott. A nő bátoritá és lelkesité lovagját s imadkozott fegyvere diadaláért, övet és más diszt himzett számára, melyhez egy talizman ereje volt kötve. Ha a nő minden kívánsága teljesült, jutalmul kezét adta lovagjának. De nem mindig a szerelem és birás reménye volt a választás indító oka; a lovagkor legrégebb mondájában a vitéz Lancelot, Gincora királynő nyilvános lovagja volt. Igen gyakran fordult elő, hogy a lovagok királynőket választottak urnőjükké, s azok színét viselve a lovagjatekknál parancsukra bárkit is kihittak.

Lovagi tisztre csupán egy már felavatott lovag által juthatott az illető, mely ünnepélyességnél ismét a nők vitték a főszerepet, amennyiben ők adták át a kardot, és fegyvert, ők kapcsolták fel az arany sarkantyut — a melyet kizárólag a lovagok viselhettek.

Németországban sokáig maradt tisztán a női szolgálat idealismusa. A fiatal lovag szive választottjának ajánlotta fel szolgálatát, ki lelkesité őt s imadkozott érette a szt. szüzhöz; a próba kiállása után kezével ajándékozta meg őt, hogy jámbor neje legyen és gyermekeit a lovagi szokások szerint nevelje. A középkor nyers erőszakoskodásai közül valóban csak a német lovagrendek tűnnek föl kivételekül, mi inkább annak tulajdonítható, hogy a lovagok igen gyakran szent nőket, sőt magát a szüz Máriát választották hölgyeiké s hogy azoknak szolgálhassanak, a földi szerelmet megvetve kolostorokba zárkoztak. Így a kereszties háboruban lovagrenddé alakult szerzetesek is a szent szüzet választották ama nőnek, kinek szolgálataikat felajánlották. E rend a lovagkor szellemében a nők iránti tiszteletet teljesité s 1228-ban Poroszországba vonult, hol a pogány lakosság legyőzése után majdnem fejedelmi hatalmuk volt. A marienburgi felséges rendi kastély, mely maig is mint a goth építészet remekműve áll fenn, olasz üvegmozaikból volt összeállítva s a szent szüzet és a kis Jézust ábrázoló óriási képe fényével mértföldekre világított. A rend nagymestere a császár által a birodalmi hercegek közé vétetett fel és Jézus anyja nevében uralkodott; a rend tagjai az ország első nemesi családjainak tagjai voltak és a lovagi törvények szerint a szent szüzhöz, mint a rend védnökéhez imadkoztak.

A lovagkor elmúltával a nők ideális tisztelete még fenmaradt Németországban. E szellem leginkább a költészetben nyert kifejezést, mert ez leginkább a nők dicsőitése és a jámbor lovagi szolgálatokból vette tárgyát.

A nők elődjek erényét és hűségét a keresztény lovagkorban megtartották és kifejtették. A hajadonok minden könnyelmű szerelmeskedéstől távol tartották magukat s a regék beszélnek magas és tiszta, magasztos, plátói szerelemről, de soha tulságos könnyelmű játékról, mely a hajadani korláton tulkap; a nők házi dolgaikat és gyermekeik nevelését mindig férjek körében teljesíték s kizárólag annak éltek, s daczára a kor fegyverzörgésének békét és szent nyugalmat terjesztének családjukban.

(Folyt. köv.)

A gyűrűről.

— L. — C-nak. —

gyűrűt, melyet nekem adtál,
Ujjamon viselem,
S ezer forró csókkal boritom
Mindennap kedvesem.

„Gondolj rám mikor rá tekintesz.“
A válasz percziben —
Igy szóllottál — s szemembe nézve
Megszoritád kezem.

Én nem szóltam, gyűrűt sem adtam
Szép angyalom neked; —
Pilláimon egy köny felelt csak:
„Soh'sem felejtelek.“

V S.

A CZICZA.

A czimből ítélve, nehogy azt gondolja valaki, hogy a zoológiáról akarok értekezni, a világért sem; én csupán a népszínház cziczájáról szeretnék egyetmást elmondani s ha érdemesnek találják a meghallgatásra, hadd álljon itt, a mit tollam ír. A czicza, az a kedves czicza senki más, mint egy bájos kis kardalnoknő, kit pályatársnői kereszteltek annak. Hogy s mikép történt e keresztelés, magam sem tudom, csak hogy most már rajta száradt s maga sem haragszik érte. „Cziczám,“ „édes cziczám,“ „kedves cziczám“ hangzik minden felől, ha itt vagy ott elsuhan. Eleinte, sőt még most is irigykednek reá s miért; mert gyönyörűen öltözködik, egyebet sem tesz, mint ruháit rendezni, most így, majd meg amugy disziti, fordítja s használja s ez a rendezőnek feltűnt s tetszett.

Erőnek erejével színésznő akar lenni; mert hiába, a kardalnoknő, csak kardalnoknő s miért legyen ő örökké az, ha szorgalma után, talán még primadonna is lehet. Nem egyszer hallottam már, hogy ezt, meg azt a szerepet betanulta s pályatársnői előtt — kávézás között lakásán — el is játszotta, sugó nélkül. Pályatársnői közül pedig Berta k. a. őt a „Társalgó“-ban produkálta, a többiek mulattatására. Gárderobbja válogatott s arra

az ő kedves bácsikája szép összeget utalványozott neki — örökségéből. S ha azok viselésében kifogást lehet találni, csupán az, hogy nincs izlése, de a mely idővel meg jöhet. Ha porleánynak öltözik, a szivárvány minden színéből van rajta pántlika, hajában piros, ingvállán rózsaszín, kötényén hátul zöld, elől sárga s még Flóra adományait is pazarul használja, haja köröst virág, keblén virág, kezében virág. S aztán hogy izeg mozog, akár a „perpetuum mobile.“ S miért teszi mind ezt; mert úgy hallotta a rendezőtől, hogy a színész akkor is játszsziék, ha szerepe, vagyis jobban mondva szava sincs. Elég az hozzá a mi kis cziczánk szeretetre méltó s hogy tud hizelegni, akár a macska. Betanulta Czoczót, Rákosi Fáni k. a. szerepét (bocsánat, akkor még Rákosi Fáni k. a. volt, most már Hermanné ténsszony) s kérte az igazgató urat, engedné neki azt eljátszani, mert tudja, Rákosi kedvelője az ifju tehetségeknek s azokat szereti, s tért is enged nekik a haladásra, kitűzeti a próbát s a mi kis cziczánk a vad Czoczót oly preczizitással személyesítette, hogy mindenkit meglepett s hogy miért nem játszta el, sejtem; de nem baj, legalább látta az igazgató s adandó alkalommal, tudni fogja, mily köszörületlen gyémánttal van dolga. Hja! a tehetség, előbb utóbb kiforrja magát. Csak előre! A szorgalom mindenkor megtermi gyümölcsét! Lassan menve haladunk messzire. Példa rá, hogy „kornevilliben“ a lányok kisebb, „kis herczegben“ már a növendékek nagyobb szereplőjét játszotta s legközelebb már a „szökött katonában“ Rózát a komornát, míg „a peleskei notárius“-ban már Fánit a serfőző leányát játszotta. Biz úgy, a kis „czicza“ még kinövi magát s lesz belőle „Tigris“ a „Tigris és Hyená“-ban. Hiába agyarkodtok rá. Tekintsetek vissza a „Talmi Finum Rózsira“, ezt is parodizáltátok s mi lett belőle? A vidék egyik kedvencz népszínmű és operette énekesnője. De bocsánat, hogy eltértem, s ha már kimondtam a szót, meg is magyarázom. Talmi Finum Rózsai szintén kardalnoknője volt a népszínháznak, szép, csinos kis barna nő. Imádta Soldosné, fő vágya volt, hozzá hasonlót lehetni s ha művészetben nem érheti is utol, hát külsőleg. Mit tett „Talmi“? Falu rosszában népséget játszott s épen úgy öltözködött, mint Soldosné a Finum Rózsira s midőn Soldosné ezt meglátta, vagyis inkább, midőn őt erre a többiek figyelmessé tették, megszólította: Lelkem, most már melyikünk az igazi? Természetesen Soldosné volt az igazi és a kis barna a talmi. Rajta maradt. S én sohasem veszem az ily ártatlan hóbortot rosznéven, mert tapasztalásból tudom, hogy minden zseninek vannak különöz szokásai. Akkor „Talmi“ csufolták s ma már hazánk legmagyarabb városában dicsérik, tapsolják s jól meg is fizetik. Adja isten, hogy a mi kis „cziczánk“-ról is mielőbb elmondhassam ezt.

K...cs István.

Őszi alkony.

Lassan, mint a hattyu haldoklása,
Hull egyik lomb, s hull alá a másik....

Várad Antal.

....Csak hull, csak hull.... s a fa üresen, tépetten, lombtalanul áll. Megzören a hervadt galyak között panaszos zugással az őszi szél, s el-elkap egyegy letört elszakadt galyat, levelet: bus sivitással száll a kopár, hervatag táj felett odább.

Kihalt a mező, s berek csattogó, vig madárdanája és ott hol egykor ezernyi virág fakasztá bimbaját, most bús kietlen kopárság terjeszti el szárnyait,

Néma zajtalanság mindenütt.... A nagy megsemmisülés hervadt, pusztá képe. — Minden fonnyad, pusztul, haldokol.

Nincs szállongó lepke szerte csapongva a parti virágon; nincs dalos madárka már. Végső szép dalát már régen elzengte; lehult a végső levélke is, s kicsinyke fészke üres. lakatlan. Nincs a mezőnek tarka szép virága; letarolva, lehullva: pusztá már a messze táj; pusztá és zajtalan, csak a rajt legelésző nyáj kolompolása s pásztorgyermek kiáltásai zavarják fel néha haldoklása csöndjét.

Ott fenn a magasban vándor madarak busan szállongó csoportja megy egy új hazába el, — lassu szárnyalással járnak, mintha fájna válniok a megszőkott ősmérős fák, szerette lomboktól....Csak szálljatok; csak szálljatok!... Nem otthon ez immáron ti nektek; fészkeitek meleg pelyheit eltépte, világgá hordotta a nyargaló, szilaj szél; nincs hol megvonulnokok a vihar, s hideg elől? Ott tul, messze tul a láthatáron, tul a kékelő hegyormokon új tavasz vár rátok; meleg napsugáros szép tavasz, lombos árnyas fák, viruló táj; ott nincs ily bánatos hervadás, s gyilkoló derek... csak szálljatok!....

Mint egy nagy, bánatos, halotti fátyol: borul el a messze vidéken az ősznek komor, szürkés köde; alatta a dér lepte, fonnyadt, sárgult növényzet már csak végső erőfeszítésként razolja le tépett alakját.... Átsuhan fölöttük a zokogó szél; meg-meglebbent egy egy halavány zöldes sárga levelet.... az fölcsapódik s újra visszahull rideg talajára, enyészetébe.

Átküzdí magát sugaraival a vándor föllegek közül a nap s a mint fénylő sugárai, megtöretve a holt vidéken — szerte, szerte ömlenek: még egyszer fénybe öltözködik a messze láthatár; felésillognak ez arany szálakon a letört, lehervadt virágkelyhek, s megragyogtatja mégegyszer a szirmain lefolyó öldöklő deret; — megmozdul a haldokló kis bogárka a csalóka meleg sugarakon...hasztalan! Nyaratok elmúlt s e szél: nem az üditő, illatos esti szellő, melyen a tikkasztó, forró nap után hüseltetek! — A halál, a pusztulás sivitó előhírnöke az. — Búcsuzatok, búcsuzatok!.... az enyészet száll el fölöttetek, s könyörtelen tép, szánakozást nélkül söpör el, szegény virágkehely, szegény kis bogárka....

Majd új tavasz lesz, s lángsugarain, illatos szellő hüseben új virág fakad, új bogárka lép elé helyettetek, s hol ti porladoztak — egy új élet ezernyi változata sugározand a járó-kelők elé.... Fölöttetek nem szól búcsuztató, nem hullat senki könyeket. Hisz virág, dalos madárka, fénylő kis bogárka: egy új virulatban újra élni fog; sirotok, poraitok fölött a kikelet zsongó hajnalán susogva lejt a kósza vándor szellő, s épen miként nektek egykoron: úgy fog egy újabb tenyészetnek, lágy zizengő hangon, bűbajos regéket dallani, s mígti csöndes zajtalan álmaitokat aluszsztatok: a helyen hol egykor éltetek, más fog elandalodva járni, s titeket szegény virágkehely, szegény kis bogárka — réges régen elfeledtek....

* * *

....Már estve lesz....

A nap halavány, kétes sugara még egyszer visszatekintenek, s a láthatárt szegélyező erdők sárga lombos fáit csillogó, aransárgás fénybe vonják;...újra föl-zokog a hideg siró, ősziszél, s mint egy szilaj állat — száguld fékvesztve a táj felett odább; megrázza a kopasz, lomtalan fák sudarait, s azok bánatukban elvesztett ékükért: panaszos hangok között hajlonganak....

A táj, meddig belátja a szem, nagy áthatlan ködben tűnik el, ott egy kiálló fán tul a rét órének kis laka, tul azon összehajlott ormával egy bokorcsoport, mig amott kicsiny falum szalmafödeles házai.... oly mysticus e látvány, mint egy régen hallott bús leírásnak elmosodó, halvány képe,

Itt, körültem fokonyként sötét s sötétebb lesz; már eltűnt a nap. Most megkondul falum kis harangja, s mig az estimára hívó hangjai, szelid zengéssel hullámzanak a tájon át: fejem felett a késő est madara csapkod szárnyaival. — A hegyen pászortűz lángjai csillámlanak kétesen a szürkés esti ködbe, szeszélyesen fellobogva, majd újra alábukva. Majd felgyul az első csillag isnemsokára sötét éj terül a föld felett.

S holnap talán már legutólsó nyomai is a csak, nemrég oly szép, virágzó tenyészetnek végkép eltűnnek, s nem marad egyéb még ezernyi változatából: csak egy nagy pusztulás és egy édes-bus emlékezet....

Kabdebó Ferencz.

A házas életből.

— Én vagyok a legszerencsétlenebb nő a világon, — zokogá Vérkőiné, barátnöje karjai közzé hullva — férjem nem szeret többé!

Keszthelyiné részvétellel nézte barátnöje való bánattól reszkető alakját: de azért az őszinte szigor bizonyos nemével mondá:

— Te benned rejlik az ok édes Klárám, egyedül te benned.

Klára megrémülve e határozott vádoló szavak hallatára, fájdalmasan kiáltott föl:

— Mindenki, még te is ellenem; oh jaj nekem!

— Hallgass meg engem drága barátnőm, s aztán ha szavaim igazságával meg nem győzöm lelkedet, úgy kárhoztass s ne légy hozzám többé bizalommal.

Klára hallgatva ereszkedett le egy támlányra, mi alatt a szemeiből fölszivárgó égető könnyük csöndesen folytak alá ölébe fektetett fehér kezeire.

Keszthelyiné melléje ülve, gyöngéden átölelte gyermek, s leánykori barátnőjét, s mondá:

— Emlékezel-e még esküvőd napjára? Klára remegve sohajtott föl.

— Értelek. Emlékszel! Jól emlékezel?

— Azonban azt akarom tőled kérdezni: emlékezel-e még barátnőd szavaira, a ki akkor már mint két éves asszony figyelmeztettelek, azon igazságra miszerint: legtöbb esetben a nő dülja föl a házaseslet boldogságát. S óva intettelek vigyázz; nehogy az valaha nálatok is bekövetkezzék.

— Soha! — kiáltál föl akkor lelked őszinte hangján — Kálmán nekem az egész világ, én az ő világító napja akarok lenni örökké!.

— Meggondolatlan, sietve kiejtett szavak voltak ezek édesem.

Klára zokogástól elfojtott hangon rebegé:

— Igen, mert akkor én is azt hívék, mit már előttem annyi lány, hogy férjem nem rabszolgát; de a szó szoros értelmében feleséget, nőt, szóval — mint akkor ő magát kifejezte — őrangyalt lát bennem.

— Nos? ő nem azt lát többé benned?

Kiben rejlik az ok édesem? Ismét csak te benned Te nem bírod magad bele találni a házasesletbe. Nem irtad föl arakoszorudra jelige gyanánt e szavakat: „Lekötém magam egy egész életre“

— Oh mennyire érzem e kötelék sulyát! kiáltott föl Klára kinosan — férjem szeszélyének, akaratának rabjává akar tenni. Ha szeszélye a házson kívüli élvek után kergeti, egyedül hagy engem bánatommal, és ha haza jön, azt tanácsolnád te is, hogy gyöngéden keblére simulva, megköszönjem neki e szivesseget Tünni, és mindig csak tünni! Könnyű ezt hangoztatni,

— Épen olyan könnyű követni édesem.

Végy példát a mi életünkről.

— Hallottál-e valaha ajkaimról egy nemet, vagy láttál-e szemeimben könyeket?

— Oh, a te férjed egészen más, ő . . .

— Ő épen olyan agyagból van gyurva édes Kláram: biztosítalak, ő sem kivétel a férfiak közül: gyöngye, fogékony minden iránt, a mi csak kedvet és vétkeket alkothat.

De nekünk köteleességünk elnézőknek, türelmeseknek lennünk irántuk.

— Avagy — kérdem — ha mint mondád férjed gyakran magadra hagyva, te is tulateszed magadat mindeneken megkisérted a házson kívüli szórakozást: úgy jajneked. Kivagy téve a világ itéletének.

— Avagy vegyük a másik esetet.

— Szived telve van fájdalommal, s nem vagy képes tünni a szivtelen rágódó féreg mardosását, s kiöntöd lelked a világ elé.

— Mit értél el vele?

— Föl bírja e fogni az önző világ a te fájdalmadat? tudná-e becsülni ez őszinteségedet.

— Ellenkezőleg édesem!

— Nagyszerűségében kicsinyelné azt, a mi a te parányiságotat fölforgatja, összedulja, mit szívnek neveznek!

Fogadd tanácsomat édesem, s vedd bővebb vizsgálat alá fent említett szavaim értelmét, hidd el nekem, ha nem is leszesz ment a családi bánattól, de biztosítalak, nyugalmasabban folynak napjaid.

— Szóval te azt akarod, hogy én csak tünnjek és szenvedjek, a míg férjem, a ki ugyanazon eskü megtartására kötelezte magát, a házson kívül találjon szórakozást. Nem, ezt megszokni soha nem fogom! — zokogott újra az a lig egy éves asszony.

— És mit nyersz vele édesem? Csupán magadnak fogsz ezzel ártani.

— Azt mondod — hogy ő ugyanazon eskü megtartására kötelezte magát?

Jaj kedvesem, csak hogy a férfira nézve koránt sem birnak ám oly fontossággal e szavak.

— Ő csak forma szerint kötötte le magát, neki a családon kívül is van élete, míg nekünk nőknek egész világunk a családi hajlék; életünk: férjünk szerelme,

— Én azt elvesztettem, most már nincs boldogság számomra többé — suttogott Klára maga elé.

— Miért nem igyekeztél azt megtartani?

— Te kegyetlen vagy Valeria! te az ily szavakkal csak kinzasz engem,

— Bocsás meg édes barátnőm, a gyógyszer keserü: de hasznos.

— Te, — mint — ne vedd rosz néven őszinteséget — szavaidból kivettem — csupán szépséged által akarsz hatni férjedre, s e tudatban élve, egész nap szemrehányásokkal illeted, duzzogsz, ha későbben jó haza a szokottnál, sirva fakadsz minden kis gyermekes dolgokért, így aztán azt nyered vele, hogy férjed a ki midőn téged mint leány megszeretett — egy tökélyt látott benned megtestesülve, s kápráztató szerelme őzpontosulva látta benned mindazon nemes tulajdonokat, a melyekkel szerelme hevében fölrüházott képzelete — egy közönséges nőt lát benned csupán.

— Ily láugoló szerelemmel vezetett oltárhoz.

— Most már az eszmény, mit látni vélt, gyakorlatban is ohajtotta birni.

— Kutatott.

— Észlelt.

— Kereste benned azokat a nemes tulajdonokat, a melyekkel szerelemtől mámoros lelke csak elhalmozhatott.

— Szépséged közönyössé vált ránézve.

— Te pedig édes jó Kláram, hogy férjednek tessél egyedül csak szépségedre fektetted a sulyt, azt hitted: ha az ara meghódíthatta azzal az ifjút, a feleség is megtarthatja a férjet.

— Hogy mily nagy mértékben csalódtál, saját nyilatkozatodból kitűnik.

— Férjednek nem a szép, de a szó legszorosabb értelemben eszményi feleség kell,

— Még most nem késő kedvesem, igyekezzél őt visszahódítani addig, a míg egészen meg nem hidegül szépséged iránt.

— Ne légy duzzogó: de szelid békitő eszményi feleség, a ki indulat kitörését nem fokozni, de inkább zabolázni igyekezzék, hidd el édes Klárám, a szépség mellékes gyöngédség nélkül elveszti vonzerejét.

— Nos? igérd meg, hogy tanácsomat követni fogod — mondá fölállva az okos Keszthelyiné — meglátod soha sem lesz okod a panaszra.

Klára szégyenpirral arcán ismerte el barátnője fölényét, s allig hallható hangon suttagá — megkísértem!

Erdélyi Mikes Róza.

Még egyszer Az ellenállhatatlan.

— Válaszul néhány levélre. —

Mint a lapok olvasói előtt tudva van, közelebb rövid bírálatot adtam a Délibáb-ban Az ellenállhatatlanról. E bírálat — mint különben előre is tudtam — sok helyt visszatetszést szült; nemcsak, de többrendbeli levéláltal lettem fölkeresve, melynek írói — pár kivételével — megütközésüket s rozalásukat fejezik ki elfogult, tulszigoru stb. kritikám felett. Sem kedvem, sem időm e levelekre behatóan reflektálni; egyszerű feleletül utasítom őket a Budapesti Szemle legújabb füzetére, melyben Dr. Gyulai Pál hasonló értelemben, majdnem azon kifejezésekkel, melyekkel én, szállítja le e darabot érdemleges értékére; utasítom őket a darab újboli előadásának (új szereposztással) sikerére a nemzeti színházban, mely minden volt, csak siker nem, mint egyébiránt azt előre határozottan meg is jövendöltem.

Korántsem akarok ebből magamnak isten tudja miféle érdemeket vindikálni, hiszen egy kis elfogultatlansággal és objectivitással, mely a tekintélyeknek is csak akkor hódol, ha meg van győződve maga is emezek állításának igazságáról, ezt bárki is megjövendölhette volna. Dehát vérében van az már a mi édes magyarországi kritikásainknak, hogy mindent, mi bizonyos hanghordozó körtől jő, mely despotikus hatalommal dominál fölöttük: a szentírás megváltozhatatlan igéinek tartsanak s mint egyedül üdvözítőt hirdessenek; nagyon természetes aztán, hogy, ha valaki ez általános hanggal magát szembevetni merészkedik, az szerintök elfogult, tulszigoru, elbizakodotts ki tudná, mi minden nem.

Én tehát e levelek íróinak s mindazoknak, kik talán velük ma is egy véleményen volnának, még egyszer s éppen oly határozottsággal mint előbb állítom, hogy Az ellenállhatatlan távoláll a magasabb jellemvigjátékoktól s leszámítva korrekt kompozicio-

nalis érdemét, hibás alapra van építve, jellemei csak akarnak jelleme lenni, de korántsem azok; állítom, hogy hatás nélküli s így teljesen érintetlenül hagyó darab, hogy nincs benne a legparányibb költészet, hogy stylusa közönséges (hacsak a hibátlan jambusok nem teszik valaki előtt megragadóvá?) s hogy végre... nem is vigjáték; mert egy-két vékony komikai mozzanat még egyetlen darabot sem tesz vigjátékká, lévén a vigjátékok kelléke, hogy azok kiindulási pontja, a alapja legyen komikai, melyből — mint a mosolygó napból a nevető, játszi sugarak — folyjanak a komikai helyzetek és cselekvények a valószínűség rózsaszínű, nem pedig a lehetetlenség határozatlan színű, összekuszált felhőin keresztül. Mindezek után légvégül természetesen ismét emlékezetökbe hozom ama állításomat, hogy Az ellenállhatatlan sohasem lesz repertoirdarab és sokkal rövidebb idő alatt elfeledi közönség és színpad, mint az közönség és színpad előtt oly meg nem érdemelt magasságra emelkedett. Iskolai tárgyalásra — mint mintadarab a dráma technikai kellékeire s ezek kivételére — kitűnő.

Különben:

Az idő igaz

S ledönti, ami nem az!

Dengi János.

Hamis játék.

Elbeszélés.

Írta: Hackländer F. W.

(Folytatás.)

Egy napsugár hatolt keresztbe a lombon át, s szelid fényvel özönlé körül puha, ragyogó, fekete haját, finom nyakát, elegáns hajlásu vállait, s gyöngéd mellének körvonalait s amellet úgy nézett rá szép, sötét szemével, mint valami ismerősre vagy várt személyre, mialatt hamiskás mosoly játszadozott félig nyílt ajkai körül.

Megtévedett-e a ház számában, nem értette-e kérdését a csinos szobaleány, vagy tréfát engedett-e meg magának barátja Werkheim? Ha ez utóbbi volt az eset, úgy észrevehette a fiatal hölgy magaviseletén, hogy tolakodását, mint ennek következményét, nem fogadta barátságtalanul, mert vidáman mosolyogva közeledett feléje s csengő hangon mondá, mely megregettette: „Nagyon örülök, hogy megismerem önt, Düring orvos ur s igazán hálás vagyok közös barátunk Werkheim báró iránt, hogy itt nálam adott önnek rendez-voust. Kérem üljön le, vagy ha jobbnak találja, egy kis sétát tehetünk a kertben míg ő eljön, — de jobb, ha itt maradunk,“ tevő hozzá, midőn a fiatal orvos tétovázva, zavarodottan megállott. „Künn már nagyon meleg kezd lenni.“

Ezzel egy fauteuilbe ült s Ottó lassan utánozta ebben, mialatt mondá: „Mindazonáltal bocsánatot kell kérnem, hogy oly könnyen rá álltam barátom tréfájára, valóban egyebet se hittem, minthogy saját lakásának

adressét adta nekem, de,“ tette hozzá körülnézve, „már mindjárt beléptemkor némileg kételkedő lettem.“

„Természetesen,“ válaszolt a hölgy vidáman nevetve. „Ön szolgát és garcon lakást várt, de már be kell érnie velem és női berendezéssel.“

„Óh, ami azt illeti, azért végtelenül hálás vagyok barátom iránt,“ válaszolt a másik több élénkséggel, mint a mennyi szándékában volt.

„Ön a báró legjobb barátainak egyike, mindenestre még igen fiatal orvos, de nagy érdemei vannak, amint ő mondá nekem.“

„Óh, kegyed elég jól ismeri, hogy tudhassa, mily örömet túloz ő barátságában a jóval.“

„Mindenesetre — — de amit önről mondott, örömet elhiszem.“

Midőn így szólt, félig lezárt szemmel ült előtte s ha már finom, nemes arca is oly nagy mértékben vonzónak és rokonszenvesnek tűnt fel Düring előtt, mennyivel inkább leirhatatlan érzés cikázta át, midőn most egyszerre felnyitva nagy sötét szeméit, reá nézett, miáltal vonásai teljesen megváltozott kifejezést öltöttek, mintegy fényvel előntve látszottak, sőt fényt sugárzottak ki ő reá, mindenre, ami őt környezte. Általában oly szemek voltak ezek, minőket soha sem látott, oly csodásan változó, mindig megható kifejezésű szemek, melyekben a részvét valamennyi gerjedelme tisztán volt olvasható, különösen most, midőn a fiatal orvos elbeszélte az ő kérelmére előbbi életét, melyet Werkheim társaságában töltött.

És amellet oly gyermekes vidámsággal örült, hogyha, mi gyakrabban történt, egy humoros hurt pendített meg, vagy szeme komolyan s részvéttel teljesen fátyolozódott el, kora ifjúságának egyes közbe hintett bús hangjaira.

Olykor felugrott, a kandallón álló órára nézett s felkiáltott: „Nem tudom, hol marad olyan sokáig, máskor pontosabb szokott lenni, de épen nem érzem hiányát s csak azt sajnálom, kedves doktor ur, hogy az én társasággal kell meglegednie.“

Ez azonban épen nem tűnt fel neki sajnálatosnak s ha érzett is valami sajnálatot, úgy annak azon bizonyára igen közeli pillanat volt az oka, mikor a csengetyű meg fog szólalni s Werkheim fog jönni érte. Olyan sajátságos magasztos hangulatban érezte magát, mint sohasem, fellelkesítve, csaknem elmámorítva vagy legalább elszédítve s e magában véve nem kellemetlen hatás okát szintugy e fiatal hölgy kecses jelenségében, mint az ibolyák és jáczintok virágillatában, mely a kertből jött, kereste, mely őt minden felől környezte, még az ő ruháiból is kiáradozott, ha gyorsan felkelt vagy hevesen leült.

„Zongorázik?“ kérdezte a fiatal orvos, a nyitott zongorára nézve.

„Óh igen, egy keveset, amennyire szükségem van.“

„Bizonyára énekel is?“

E kérdésre feltűnően vidáman mosolyogva nézett rá, csaknem a csodálat tekintetével s aztán válaszolta:

„Óh igen, egy keveset énekelek is.“

Már összes merészségét készült összeszedni, hogy felkérje, hogy énekelne vagy játszanék valamit, midőn kint megszólalt a csengetyű s hangos kérdés, úgy szinte rákövetkező szilárd léptek a salon ajtaja felé a régenvárt megérkezést jelezték.

„Ezerszer bocsánatot kérek!“ kiáltott Werkheim már az ajtóban, „de sajnos, úgy van az mindig, ha szerfelett érdekünkben áll, hogy megtartsunk bizonyos meghatározott időt, egymásra jönnek a látogatók s minden lehető feltartóztatások; épen az ajtó előtt állított meg György herczeg is s megkeltt neki ígérnem, hogy a tegnapesti legkecsesebb felségnek,“ — itt a báró mélyen meghajolt a fiatal hölgy előtt — „a lehető legszebbet, a legelragadóbbat és a legbolondosabbat mondjam s egyuttal írjak fel az ő számlájára egy mélyen érzett kézcsokot, melynek végrehajtását legkegyelmesebb királyném nekem ezennel megengedni méltóztatassék.“

Térdet hajtott, mialatt a hölgy vigan nevetve nyújtotta oda egyik kezét, melyet ez tisztelettel teljesen, de gyöngéden ajkaihoz szoritott; hogy azonban csakhamar kiessék az alázatos rabszolga szerepéből s merész hangon kiáltta: „Valóban, gyermekek, egész komolyan bocsánatot kell kérnem s vádolnom magamat csaknem egy egész órai késedelmekkel.“

„Lehetetlen!“ kiáltott a fiatal hölgy a meglepetés hangján, szép szeméit az órára irányozva, hogy csakhamar lesüsse azokat s a zavarodottság legelragadóbb hangján tegye hozzá: „Nem tartottam volna lehetségesnek.“

Hangjának csengése volt-e, mi a fiatal orvost oly sajátságosan és forrón megindította, vagy az a kimondhatatlan félnk, de édes tekintet, mely arczát érintette, elég, érezte, mint dagadozott szive szó után egészen torkáig, úgy hogy erősítésül alig s azt is csak akadozva volt képes hozzátenni: „Ő sem tartja lehetségesnek, hogy már annyi ideig alkalmatlankodott a fiatal hölgynek.“

„Mindenesetre nem alkalmatlankodtál, kedves Otto,“ mondja Werkheim vidáman, „abban bizonyos vagyok s csak azt remélem, hogy azonnal bemutattad magadat a szokásos formáság szerint.“

„A mi egészen szükségtelen volt, miután a kisasszony ő nagysága már volt kegyes ismerni engem — mig én—“ tette hozzá mosolyogva egy bókkal.

„Igaz, igaz!“ kiáltott a báró homlokára ütve, „de egyebet se gondoltam, mint hogy azonnal ide fogok érkezni veled együtt, szokott pontosságomnál fogva, de most utólag van szerencsém neked megnevezni ez isteni tündér és varázsló nevét, ki előtt nemzetek fekszenek a porban, de aki a lelánczolt és megkötött ember, jobban mondva férfi nimmel annyit sem törődik — itt ujjával csettentett egyet, „és aki még egyetlen egy jó tekintetet sem fordított arra, hogy boldogítsa alázatos rabszolgáit. — Palmer Camilla kisasszony, első és kitűnő énekesnőnk.“

(Folyt. köv.)

Levelek egy szép lányhoz.

XI.

..... decz. 20. 187.

Jár-e ön színházba ?

Hogyne járna! Hát mivel töltené az unalmas téli estéket? Mi volna képes fejből kiverni azt a sok mindenfélét, mivel napközben udvarlói tele-töltik ?

A színház végtére is olyan hely, hol kellemesen, ártatlanul mulathat pár óráig, miből némi haszna is lehet, ha tud gondolkozni s ha helyesen fogja fel a látott darabok czélját. Mert minden valamirevaló darabnak czélja van s e czél nem más mint mulattatva, mintegy észrevétlenül csepegtetni a lélekbe a tiszta erkölcsi, szóval emberi fogal-makat.

Persze, ez különféleképen történik.

Ha figyelemmel szokta kisérni az előadásokat (nem tudom, szokása-e?), emlékezhetik reá, hogy a tragédiák s a szorosabb értelemben vett drámák majd megrázó, majd fájdalmas, de mindig kiengesztelő s megnyugtató hatással voltak önmre; észrevétlenül is olyan világba emelték ezek, melyet különben ritkán lát. Látott rendkívüli hősöket küz-denii a sorssal valami dicső eszme eléréseért; látta ama küzdelmeket, melyeket ezeknek vívniok kel-lett körülményekkel és emberekkel s látta végre elbukni őket.... (No nem a földön!)

Nem érzett ilyenkor szájalmat irántok ?

Nem hiszem; hiszen önnek, mindamelltt is, hogy egy-két fiatal emberrel olyan kegyetlenül bánik, jó szive van s a jó szivnek szánnia kell a szerencsétleneket; hiszem is, hogy szánta őket s föltette magában hogy hasonló körülmények közt tehetségéhez mérten segíteni fog az ilyen szeren-csétleneken. Sőt talán már segített is, könyörült is rajtuk? S mi szebb mint embertársainkon kö-nyörülni, azokon segíteni ?

Lássa, ez a kifolyása és érdeme egy valódi tragédiának vagy drámának.

Hát a vígjátékoknál mit tapasztalt?

Látott benne egyéneket, kik bohókás vagy bal-hiedelemben voltak valami tulajdonuk felett; hozzá-juk hasonló környezet slégkör vette körül őket, mely

még jobban megerősíté e hiedelmökben (Emlékezzék a Tudós nök alakjaira. — Tudja, ki írta, ugye?); amit tettek, e nézetökből kifolyólag tették s persze, hogy olyanok előtt s olyanokkal tették, amit tettek, kik más, józanabb légkörben éltek s kik rendsze-rint vagy kijózaniták őket, vagy ugy alakiták a körülményeket, hogy valami felsülés folytán kény-telenek legyenek kijózanodni s belátni nevetséges voltukat. Ilyenek a tulságosan féltékenyek (Othello) a hiuk (Szép Diegó), a tudákosak (Trissotin etc), a szeleburdik stb. stb.

Mit tett, mikor ezeket látta ?

Jót nevetett, ugye? S föltette magában, hogy, ha az életben is találkozik ilyen képzelgökkel, rajta lesz, hogy kijózanodjanak. Ez a vígjáték érdeme.

Ime, minden este talán javulva s tágabb körü erkölcsi érzettel térhet haza a színházból, ha figyelt; ha figyelt, mondom, mert ez nagyon ritkán történik meg. A legtöbben csupán azért mennek a színházba, hogy ott bemutassák a guckerező dandycapatnak új frizurájokat vagy ujmódi toil-letjüket. Akárhányat tudnék önnek elősorolni az itteni hölgyek közül, kik az egész előadás alatt boldog fecsegésbe merülnek a körülöttük levők s figyelníóhajtók nagy lelki gyönyörüségére; a legtöb-b azt se tudja, minő darabot is adnak; azt meg, hogy valamelyik figyelemreméltóbb darabot ki írta, mi volt azzal az írónak a czélja, melyek benne a szebb jellemek? stb. ne is merje kérdezni tőlük senki.

Egyébiránt nem is ez az ő czéljuk, hanem egészen más, melyet azonban a hozzátartozó kö-rülményekkel együtt szives engedelmevel jövő levelemre halasztok.

XII.

..... decz. 29 187.

Hol is hagytam el ?

Igen a színháznál.

Tehát mi is a czéljok némely hölgyeknek a színházba menetellel? Fitogtatás, hiu tetszelgés s némely gavallérokkal való találkozás, kiknek a papa (mert a mama azt nem igen szokta tenni!) megtiltotta a házhoz menetelt.

A fiatal ember kitudja, vajjon önök a páros

előadásokra mennek-e vagy a páratlanokra? S ök eme napokra bérelnek maguknak állóhelyet vagy széket és pedig a lehető legközelebb az önök páholyához.

Háromnegyed hét után már ök ott vannak (ebben rendkívüli pontosak!); guckereznek ide s tova szórakozottan; legtöbb nyugtalan pillantást azonban mégis ama páholy felé vetnek, mely nemsokára önöket lesz magába fogadandó. Nyilik a páholyajtó; a manchetták kihuzatnak, a nyakkendő rendbehozatik, a fürtös haj költői, azaz hogy festői hullámban ömlik a homlokra; a nagysám belép; gracieus meghajlás és üdvözet

Mire a kisasszony a tükörben rendbehozta fodrait stb., udvarlója már a páholy alatt vár s a mondanivalók egész özönével áll harezra készen. Oh, mert sok mondanivalója van! Két napja, hogy nem találkoztak . . . s ezalatt annyi minden fontos történik, hogy nó! Elmondja, hogy tegnap egész délután a főjárdán sétált és önagyágát sehol se látta; hogy a multkor kolonneban volt s csupán ö hiányzott; hogy Ákos barátját tegnap a leczkenem tudásért fenmarasztották, azért nem tehette tiszteletét . . . Oly sok a mondanivaló!

Arról persze bölesen hallgat a krónika, hogy a tata tegnap kemény, dorgáló levelet irt s ha így megy tovább is, megtagadja a havi gázsit; meg aztán arról, hogy ma egy ujdonatuj téli ruha került a zálogházba, hogy színházba jöhessen . . . De hát mire is erről a nagysámnak tudnia? Mire sejtetni vele ama áldozatokat, melyek csupán öerte tétetnek? Nem volna valódi gentlemanhez illő! Annál nagyobb mértékben bizonyítjuk be szerelmünket, minél inkább elhallgatjuk ama áldozatokat, melyeket az imádottért titokban teszünk.

Szóval, van mit beszélni, van mivel üzni el az előadás unalmait s van, mivel boszantani a közeliülöket.

Ez a cél, mely mainapság legtöbbet a színházba von az önök tiszteletreméltó koszorujából.

De volnék csak mama!

Hiszem, hogy ön ezt nem szokta cselekedni; legalább engedje hinmem.

Ugyan mondja meg, mi haszon háramlik az effélékből önökre? Semmi, éppen semmi; söt hátorozottan kárakra van. Elöször is boszantják a környezetet s ez megítéli és elítéli önöket; aztán elidegenítik maguktól a komolyabbakat, az érett eszüeket, kik végre is már tagjai a társadalom-

nak s kik talán éppen arra volnának hivatva, hogy az önök támoszlopai legyenek; s minthogy önök meg arra vannak hivatva, hogy szeliden körül folyó, beárnyaló diszrepekényei legyenek e támoszlopoknak: csak nem kívánhatják tölük, hogy éretlen fűzfavesszők közé keveredjenek? Mit tartanának akkor rölük? Nem vesztenék el becsüket önök előtt? Nem méltán soroznák-e egy kathegóriába azokkal? S nem becsülnék-e aztán éppen olyan kevésre öket is mint emezeket? Mert, ha nem mutatják vagy nem mondják is, tudom, hogy nem sokat adnak rájok s egyet fordulva kinevetik . . . Hanem azért persze mégis csak elfogadják „udvarlásukat,“ mert hiúságuknak hizeleg

Szeretném megkérdeni az ilyen hölgyektől, hogy vajjon hát mi az tulajdonképen, ami hiúságuknak hizeleg?

Ha gondolkozik kissé e kérdésen, édes Evelin, mindenesetre azt fogja mondani rá, hogy semmi, éppen semmi, söt még ennél is kevesebb . . . S ha ezt gondolja, sohasem gondolt ilyen igazat!

Nem veszi rosz neven, ha most befejezem leveletem; Elemér a maesti vonattal érkezik vissza Olaszországból s eléje kell mennem. Pár napig az én vendégem lesz.

Üdvözlettel.

Debreczeni színház.

(D.) Nov. 15-én **A rokkant huszár**. Népszimű 3 felv. Irta Szentpéteri. Régi, ismeretes s mulatságos darab, drámairodalmunk ifjukurából. Ma alkalmi darab is akart lenni „a Boszniából hazaérkezett 39-ik ezred vitez harcosainak tiszteletére;“ diszelőadás, melyet „megelőz Nagy allegorikai képlet, bengaliai tüzfényvel világítva“ Természetesen béreltszünetben. Főbb szerepei régi ismerőseink (Lovász, Nyilvay Irma, Szabó Bandi stb) kezében voltak, kik mulatságosan s kedvvel adták elő. Kiemeljük különösen Mészáros Ilkát (Laura), ki a naiv szerelme s jegyest az ö megnyerő könnyedségével s kedvességével alakítja s ki e tekintetben egyik legkiválóbb tagja társulatunknak.

A ház daczára a diszelőadásnak, allegorikai képletnek, bengaliai tüzfénynek s a kiosztott 100 ingyenjegynek, közel állott a kongáshoz. Nem sokára ezt mondjuk: a béreltszünet sorsa ez s még majd egyéb is!

Nov. 16-án **A kornevilli harangok**. Negyedszer. Egyetlen operette, mely intentio tekintetében (ha ugyan lehet operette-eknél erről beszélni) el nem ítélandó, söt — leginkább zenéjét véve figyelembe — mely méltó a repertoírra. Főbb szerepeit Traversz (Hánr

marquis), Szatmáry Árpád (Gáspár), Érczy (Greniső), Mándokiné (Zsermén) és Nyilvay Irma (Szerpolett) adták tőlük kitelhető ügyességgel, mulattatóan, megnyerőleg. Különösen sikerült benne Szatmáry megőrése a 2. felvonásban a kornevilli kastélyban, mikor a harangok váratlanul megkondulnak, mi a vár ura (Hánri) megérkezését s ezzel Gáspár dús-gazdagságának végóráját jelenti.

A színház zsufova volt s bár e darab most adott először bérletben, alkalmasint több jövedelmet hozott, mint a három bérletszűnet összesen. Okulhatnak belőle, akiket illet. A szinlapiró figyelmébe: szombaton, november stb. kis kezdőbetűkkel irandók.

Nov. 17-én **A magyar fiuk Boszniában!** (!). Legujabb látványos színmű dallokkal, harci jelenségekkel, bős csatákkal, rémséges gyilkolásokkal stb. stb. 7 képben. Tákolta Palotay Andor. (Vajh ki ő és merre van hazája?) Főbb szereplőről szó sincs; a nők közül Törökne (Ivanowna) és Mészáros Ilka (Erzsike) jutottak bele; előbbi jól nézett ki mint bosnyák leány, utóbbi kedves volt, mint rendesen. Bósz Filippovics tábornokot Török képviselte „ex abrupto.” Hadzi Loja vezért meg Lovászy, kinek talán legtöbbet mondókái vannak az egészben; különben kifogástalan rebellis vezér volt s annyira kibeszélte magát, hogy a vége felé teljesen elrekedt. Legyen meggyőződve róla, hogy részvétünk kísérté!

Közönség a fulladásig. Kitűnően jegyezte meg egy páholyban ülő urnő: Kár, hogy esernyőt nem hoztunk a felülről lecsorgó izzadás-cseppek felfogására! No de jövedelem volt szépen s azért szívesen elnézzük e fogást az intézőknek; azt azonban kikérjük a jóízű közönség nevében, hogy oly szeméremértő kifejezések, minőket Szatmáry Károly (Hajek) engedett meg magának, többé előforduljanak. A Szatmáry Árpád nádrága már egészen más! Sánta (Szerkeres) jó paraszt volt. Mint hallók, Ferenczy (Zakoreja) régebben betegeskedik, s ma is beteg volt; ha ez igaz, nem helyes eljárás a rendezősegtől, hogy a játéktól ilyenkor fel nem menti; a mi színházunktól megvárjuk, hogy emberbaráti szempontból is méltányos és elnéző tud lenni, ha kell. Ő tudhatná legjobban, minő keserves, lélekölő munka kedvetlenül, betegen, összetörve komédiázni. Az ily eljárás önmagát itéli el.

Nov. 18-án **A 47-ik cikk.** Dráma 4 felv. előjattékkal. Irta Belot Adolf, fordította R. S. Nálunk most másodsor adatott s mondhatni sikerrel. Tárgya röviden ez: Du Hamel György (Mándoky) 20 éves korában örülésig beleszeret Corába (Lászyne), ki azonban viszonzás helyett ez érzelmet csak még magasabb fokára emeli a szenvedélynek kihívó, kaczer magaviseletével. Du Hamel állapota hova-tovább tartatlan s egy szenvedélyes pillanatában kaczeráigaiért Corára lő. Cora őt a törvény kezébe adja s emellett lopással is vádolja. Őt évi kényszermunkára ítéltetik,

minek kifolyása, hogy kiszabadulása után — a 47. t. cikk értelmében — csak oda mehet, hova az elüljáróság utlevelet ad s egész életén ennek a felügyelete alatt köteles maradni. Mindez Rouenban történik s az előjáték tárgyát teszi.

Du Hamel letölti az éveket s 8 év múlva Párisba megy Gerard György név alatt; itt megszereti De Rives gróf (Szatmáry Á.) leányát Merczelle-t (Törökne) s egymásé lesznek. Ezalatt Cora is Párisba kerül, tivornya-házat tart, hol többi közt a gróf is mindennapos. Ide vetődik egyszer Gerard apósával. Éppen jókor, mert Cora nem feledte őt el, sőt folytonosan reá gondolt. Találkoznak. Cora követeli szerelmét; de egyelőre azzal is megelégszik, hogy házában mindennapos legyen, hogy, ha nem élvezheti szerelmét, legalább napról-napra lássa. Gerard kénytelen engedelmessé válni, különben fölfedné kilétét s nemcsak ő, de imádot, angyali neje is elveszne. Egy este heves szerelmi ostrom alá veszi Gerardot, miután a vendégek távoztak, de ez gyűlölségének egész erejével visszautasítja s megveti őt. Kétségbeesés harcza. Ekkor toppan be Merczelle megtörve s férjét hűtlennek nevezi. Gerard mindent felfed, „örült“-et kiált Cora szemébe s eltávozik. Cora most már minden reményt elveszít s végkétségbeesésében levelet ír a rendőrfőnököknek, melyben felfedi Gerard kilétét; eközben megőrül. Merczelle megbocsát Gerardnak s mindenre kész. A levél azonban nem jut rendeltetése helyére, hanem Gerard kezébe, ki azt rögtön elégeti s megnyugodva térnek a már-már elveszettnek hitt boldogság karjaiba.

A darab ellen, bár az nem utolsó drámai mű, sok kifogásunk lehet. Először is az előjátékra semmi szükség, mert a darab anélkül is teljesen érthető. Hogy miért tűri oly rendületlen nyugalommal Gerard az ellene emelt jogtalan vádat, még a lopást is, nem értjük. Egyébiránt a darab hatásos s jó drámai folyású. Legtöbb elismerést a Lászyne alakítása érdemel, ki mindvégig gonddal s odaadással játszott; különösen sikerült volt megőrése jelenete. Ma este is bebizonyítja, hogy ő egyik legkitűnőbb drámai tagja társulatunknak, aki nélkülözhetetlen. Mándoky szokott, sajátosság hanglejtésével, máskülönben elismerésreméltó igyekezettel személyesíté a dráma hőjét, Gerardot. Csak olyan nagy lélekzeteket ne venne s a mondatok végszavait folytonosan, ha kell, ha nem, föl ne vinné; mindjárt nagyobb dicsérettel emlékeznénk meg róla. A két Szatmáry, Traversz, Lovászy, Ferenczy, Lászy mind hathatós segítségére voltak a sikerült s jó hoszura nyult előadásnak. Törökne bensőséggel ismert művészetével, Mészáros Ilka ismét kedves s jóízű naivsággal játszott.

Közönség kevés.

Nov. 19-én **A kis doktor** s nem **Kis doktor**, mint a szinlapon folytonosan írják. Lehet mondani legsikerültebb volt e negyedik előadása. Kitűnt Nyilvay

Irma (Fioretta) s párisi costumejei és Szatmáry Árpád (Barabino) kit még ritkán láttunk ilyen jósikerrel s emelett juizuen bohóskodni. Második felvonásbeli táncza abban a fehér hábitusban rendkívül mulattató volt. Átalában ez operette egyike volna a legmulattatóbb operetteknek, ha némely sikamlós kifejezések (mint a „szüzi ártatlanság“, „rakéta“ etc.) kihagyatnának.

Alföldy tanítványai ügyesen lejtettek az Anna polkát. Közönség szép számmal.

K Ü L F Ö L D.

— **Bosznia-Hercegovina** fő kormányzója Ö felsége Württemberghez s alkormányzója Jovanovics bárót nevezte ki; Philippovics bárót pedig előbbi főhadparancsnoki állásába, Prágába visszahelyezte. — **Nagy árvizek** pusztítanak Boszniában; bosnyák Brood, Gradiska, Jasenovác és Ó-Gradiska viz alatt állanak. — **Umberto** olasz királyt a mi római nagykövetünk: Haymerle üdvözölte legelőbb, hogy az ellene Passamente által Nápolyban intézett merénylet veszélyét szerencsésen kikerülte. Résztétüket kifejezték Viktoria királyné Paget követe által, Mac-Mahon marsal távirat útján. Gambetta pedig a király életmentőjének, a czombján megsebesült Cairoli olasz miniszterelnöknek kívánt szerencsét. — **Az európai török birodalomnak** nemzetközi occupatióját terveli Oroszország. — **A maczdoniai** lázadás leverésével a szultán Chefket pasát bízta meg. — **Románián** át Oroszország magának szerződésileg örökös szabad átmenetet akar biztosítani; ettől Anglia óva inté Romániát.

Helyi tárogató.

— **A debreczeni irodalmi és művészeti kör** aláírási iveri már sajtó alatt vannak, a nyomtatási költséget Szikszay József ur előlegezi. A körnek a vár. tanács útján a kormányhoz megerősítés végett fölterjesztett alapszabályai leérkezését legközelebb várhatni. Az előleges intézkedések megtételére kiküldött bizottság a kör alaptökéje javára táncmulatsággal egybekötött hangversenyt fog rendezni, mivégre gr. Csáky Alfons, lapunk szerkesztője, Kovács Gyula, Steinaecker Sándor és ifj Benedek Sándor küldettek ki. Debreczen és vidéke hölgyeinek mármost fényes alkalom fog kínálkozni a kör megalakulhatására előmozdítólag közreműködni. Az előkészületek után ítélve e hangverseny fényes és nagyszerű lesz, mert kilátásba van helyezve, hogy abban egy, hazánknak a külföldön is dicsőséget szerzett főuri művész közreműködend.

— **A helybeli színügy-egylet** f. évi nov. 24-én vasárnap d. u. 3 órakor a városháza nagytermében közgyűlést tart. A napirendre kitűzött tárgyak érdekesek es fontosak, nevezetesen: a vátasztmány jelen-

tése a legutóbbi — 1875-ik évi jun. 11-én — tartott közgyűlés óta történetekről, és így a 9 színidény alatt folytatott színházi kezelés számadásai ből függöben volt ügyeknek, a város hatóságával eszközölt mikénti lebonyolítása is szőnyegre fog kerülni. Második tárgy a színügy-egylet további fenmaradásának kérdése.

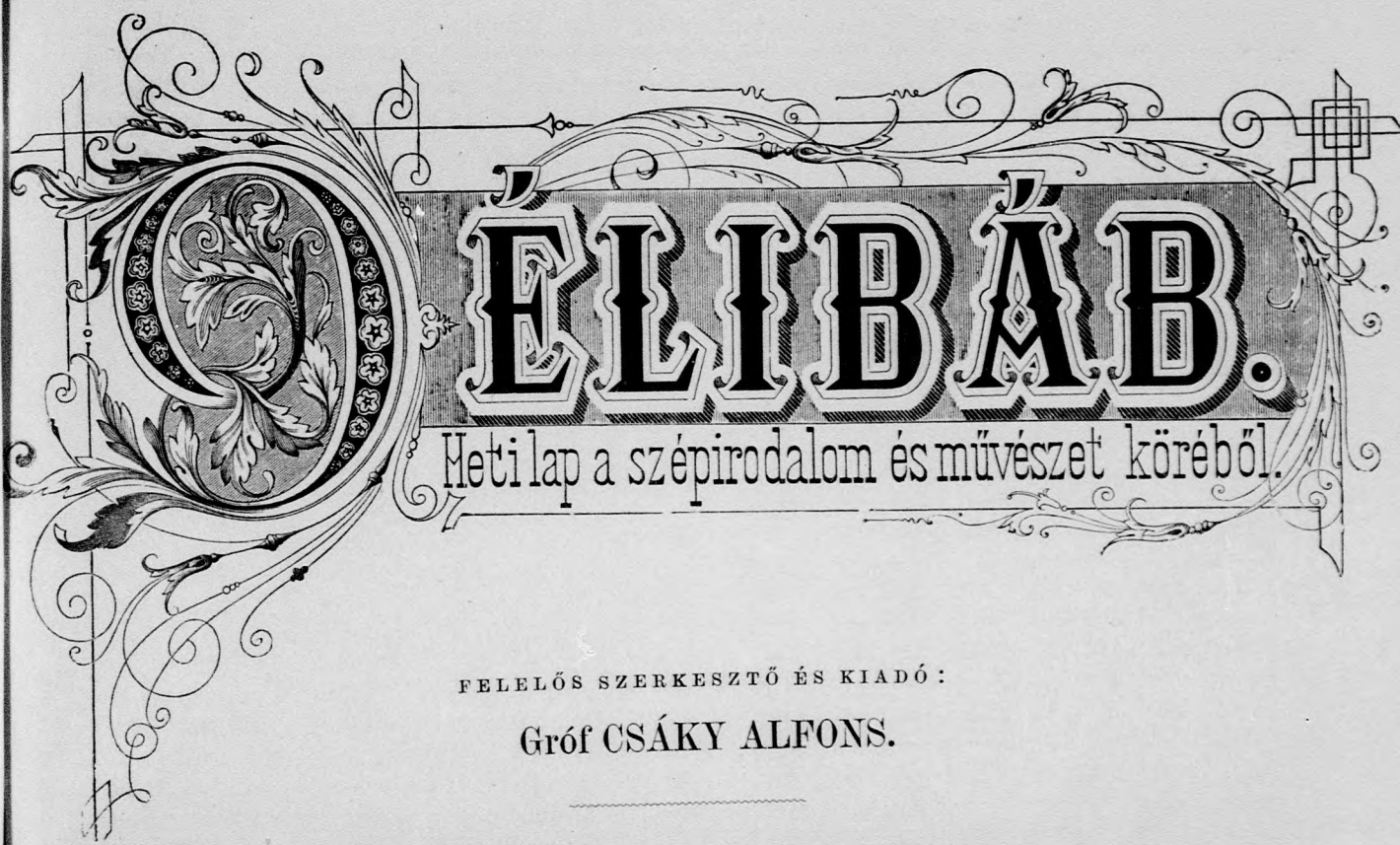
— **Dizionario** biografico della letteratura contemporanea (A jelen időszaki írók életrajztára.) czim-mel Angelo de Gubernatis, Olaszország legkiválóbb műtitésze egy 12 füzetből álló, 300 arczképpel díszített művet fog kiadni. Gubernatis a „Debreczeni Ellenőr“ szerkesztőjét és kosorus beszélyírónkat Vértesi Arnoldot is igen lekötelező modorban irt külön levéllel kereste meg, hogy a szerkesztendő mű számára szintén sziveskedjék arczképét és életrajza adatait beküldeni.

— **A tartalékosok** utolsó szállitmánya is megérkezett a tegnap reggeli 5 órai vonattal. A derék vitézeket az itteni parancsnokság tisztjei és a város részéről Körner Adolf fő- s Konthly aikapitány — fogadták, A fiuk azonnal a derék vállalkozó Magyar Gábor kész kitünő főzte: a fölséges paprikás, továbbá zamatos bor és ropogés fehércezipó mellé ülhettek. Az addig pityergett felhők is abban hagyták a siránkozást és a lovardában elkészített asztalokat szabad ég alá lehetett hordani, hol aztán bakáink „fecerunt magnum áldomás“; a midőn is azon tisztesség érte a debreczeni paprikást, hogy a lakmározók által — no már eláruljuk — még a szegedi fölé is helyzetetett. Nemsokára a kancsók is megkezdették körutjokat és a fiuk emberségesen megéljenzették a szives vendéglátó nemes várost és annak derék polgármesterét: Simonffy k. tanácsost. Aztán Szvoboda J. és Huber József városi polgárok szivarosztogató jóvoltából a mint illett rá is gyujtottak vitézeink s szép rendben megtartották bevonulásukat. Ismerőseink közül szerencsésen megérkeztek ezzuttal: Budaházy Bandi, Ménes Péter, Szanka K. Haraszty J, stb

— **A hirdetett** „Csokonai-ünnepély“-re vonatkozólag — tájékozásul — van szerencsém közzétenni: hogy az énekerem, melyben az ünnepély tartatik s a főiskolai épület keleti kapuja, az ünnepély megkezdése előtt csak félórával, tehát $\frac{3}{4}$ 4 órakor fognak az érkező vendégek előtt megnyittatni. Debreczen 1878. nov. 20. Boross Mihály elnök.

TARTALOM: 1. A lemondás dalaiból (költ.) Dengi Jánostól. — 2. A divathölgy. (Épületes történet.) Hang Ferencz. — 3. A nők a műveltség és jogtörténetben. Scossa Dezső. — 4. A gyűrűről. (költ.) V. S. — 5. Czicza. K. . . cs Istvántól. — 6. Őszi alkony. K a b d e b ó Ferencz. — 7. A házias életből. E. M. R. — 8. Még egyszer az Ellenállhatatlan. D. J. — 9. Hamis játék. Hackländer. ford. Aradi József. — 10. Tárca: Levelek egy szép leányhoz. Dengi János. — 11. Színházi szemle. — 12. Külföld, — 13. Helyi tárogató.

BORITÉK: Heti naptár. Sakkalány. Számrejtvény. — Helyesen megfejtők nevei. Szerkesztői üzenet. Vegyes. Kiadói üzenet.

Meti lap a szépirodalom és művészet köréből.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

Gróf CSÁKY ALFONS.

Megjelen minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6 frt.
Fél évre	3 frt.
Negyed évre	1 frt. 50 kr.

A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Szerkesztői iroda és kiadó-hivatal: Varga-utcza 2256.

Hirdetéseket lapunk számára elfogad HAASENSTEIN és VOGLER hirdetési irodája Budapesten és Bécsben, valamint GOLDBERGER V. Budapesten és kiadóhivatalunk.

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1878.

HETI NAPTÁR.

November.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosznaptár	Izraeliták naptára	NAP		HOLD	
					kel. o. p.	nyug. o. p.	kel. o. p.	nyug. o. p.
23 Szombat	Kelemen püspök	Kelemen	11 Victor, Ménáz	27 Sab. Tolo.	7 17 4 15	este	este	
24 Vasárn.	Flóra sz. Ján.	Firmina	12 A 23 Ján güsp.	28	7 19 4 14	7 41 3 48		
25 Hétfő	Katalin szüz	Katalin	13 Aransz. János	29	7 20 4 14	8 59 4 42		
26 Kedd	Konrád	Vác r.	14 Fülöp	30	7 22 4 13	9 58 5 50		
27 Szerda	Virgil Ákos	Ákos	15 Jakab Guriás	1 Kizl. Ro.	7 23 4 12	10 40 7 9		
28 Csütört.	Sosthenes hitv.	Eberhard	16 Máté apost.	2 Esőér. köny.	7 24 4 11	11 40 8 14		
29 Péntek	Saturnin	Valthér	17 Gergely	3 Bálv. t. elt.	7 25 4 11	11 14 9 32		

SAKKTALÁNY.

G. K.-tól.

(Lóugrás szerént megfejtendő.)

vünk	ám	en	lel	Ha	be	Ég	ti
retsz	ke	szi	sze	gem	a	gel	szép
re	ösz	süsd	vagy	Ránk	az	ge	gen
met!	sze	ol	én	le	a	haj	ség
Tel	nézz	Te	se	éj	na	el	é
kem!	De	jel,	vad	nap,	sze	tét	nal
Ne	jes	ugy	va	sad	li	El	hát
hisz	lel	na!	te	med	ár	ha	ső

SZÁMREJTVÉNY.

Ország Jánostól.

19, 15, 13, 14. Alföldöni házak pitvarajtájában

Feltalárod az év majd minden szakában.

11, 10, 9, 5, 4, 7, 8. Vonva utóbetűm — oda iparkodik

Futtatáson áló, egyik mint a másik.

6, 12, 2, 1. Van minden emberben, van az állatban is,

Kiben szelid, kiben tulságosan hamis.

16, 17, 18, 3. Hajat is, — fenyőt is így neveznek ha egy, —

S minden repülő lényt, ha az a légben megy.

1—19. Az egész nagyvilág velem foglalkozik, Sorsom felett sok nagy nagyon is bánkodik.

Nagy zürzavart okoz e mostani eset.

Most már találd ki hát rangomat nevémet.

Megfejtési határidő nov. 29-dike.

A „Délibáb“ 45-ik számában közölt sakk-talány értelménye a következő:

Ha tükröd szép külsőt mutat,

Vigyázz, nehogy szépségedet

Megrontsa rut elv s gondolat!

Ha rút vagy, ugy erényeid

Szépen sugáró fényivel

Pótold tükröd hiányait.

Ez Szokrates bölcs tanácsa,

Minden lány eszében tartsa!

A számrejtvény pedig. „Szécsényi István gróf.“ Helyesen a következő t. előfizetőink fejtették meg.

A debreczeni ref. tanítóképezde olvasóköre nevében: Duró János; Győry Zsuzsika, Nemes Ilonka, az első éves papnövendékek Ungvártt, Friedland Berta Markovits Benő, Buday Vilma, Kálnoki Matild, Nagy István, Tóth Katinka, Fenyves Aranka, Böhm Szerafin, Kövesdy Mariska, Weisz Nina, Hevessy Géza, Vass Flóra, Karász Jenő, Német Berta, Kőrösy Katalin, Herczeg Klára, Vörös Sándor, Lehoczky Biri, Kardos Ferike, Nánássy Erzsike, Hochstätter Irma, Steiner Hermine, Péchy László, Zivuska Ferenczné, Komjáthy Piroška, Halassy Jolán, Kis Erzsike, Fekete Albert, Erdélyi Gyula, Málon Berta, Mikita Elek, K. I. Weber Gyula, Sárközi Ida, Kaizler Katalin, Guszman Robert.

A szerkesztő üzenetei.

W. L. Edelenyben. A sakkjáték eredete alkalmilag. A lapot új lakhelyére küldjük.

B. M. Helyben. Némi javítással.

J. D. Budapest. „Kisfaludi Sándor mint lyrai költő.“ nem fog elmaradni — egyebet is kérek addig, mig ez sorra kerül.

M. Gy. Budapest. Valószínűleg a jövő számban — a „Budapesti képeket“ kérem.

K. A. Budapest. „Az itatós papir.“ Jön nem sokára.

J. I. Helyben. Besoroztuk.

Miután a sakk-, szám-, szó- és betű-talányoknak fogyatékán vagyunk, fölkérjük azon t. munkatársakat és munkatársnőket, — kik lapunkat ezekkel ellátták, miszerént ily küldeményekkel mielőbb megörvendeztetni sziveskedjenek.

V e g y e s.

— **Nevezetes gyászjelentést** olvasunk egy amerikai lapban, melyet érdekesnek tartunk szóról szóra közölni. „A hazafias gyöngédség mintaképe, a nő, milyennek lenni kellett volna, és a milyen semmiesetre nem volt, a bájos nő, nincs többé! A gondviselés kifürkészhetlen útján halt el, hivatását még be sem képes kifejezni; azokhoz tartozott meghalt kedves nőm, kiknek szívjóssága belátás nélküli, s életpályája példátlan, s ekkép házasságunk is gyermektelen volt, miután mostanáig még nem vagyunk megáldva utódokkal. — A ki e vesztességet egész iszonyában tudja méltányolni, a boldogultnak még sirjában is hű vásárlója marad, és nem fogja elhagyni az általa vezetett divatárusnői kereskedést, miután azt négy fiatal és szép varrólánynyal tovább folytatandom,“

— **Szörnyet halt.** — Angolországban a halottvizsgálóknak kötelességök a halottat, mielőtt eltemetnék, szigoruan megvizsgálni. De minő könnyelműen történik ez gyakorta, a következő esetből kiviláglik: Egy családból a két gyermek közül meghalt az egyik. A másik egész csendesen aludt ágyában. — Belép s halottvizsgáló, oda megy az alvó gyermek apjához, rá pillant és szól: „Szörnyet halt,“ az eltemetést misem gátolja. — Megbocsásson az ur, felelt a szomorú atya, hisz ez hála isten egészséges, hanem a másik a szegletben halt meg. — „Ugy-e? felelt a halottvizsgáló legkisebb zavarodás nélkül, az is jó; valóban szörnyet halt, az eltemetést misem gátolja.“

— **Napoleon és a praefectus.** — A császárság korában egy praefectus nagy szorgalommal irá statistikát, mert ez oly mód vala, melylyel a császárnak meg leheté tetszését nyerni. Mesternek hitték őt tudományában. Egykor a császárt ezen praefectus departementjában vitte útja keresztül. — „Oh- így szóltak kísérei a császárhoz — felséged e praefectust nem fogja zavarba hozni.“ — „Majd meglátjuk — felelt a császár mosolyogva és a praefectushoz fordulva, kérdé: „Hány vándor madarat láta praefectus ur ez idén departementjában?“ „Egy s a s t!“ lón az elmés és hizelgő felelet.

— **Kis és nagy Napoleonok.** I. Napoleon néha vingtunt szokott tábornokaival játszani, Ily alkalommal igen örült, ha kissé rászédhette őket. — Egy napon ilyképen sikerült neki egész halom napoleont (aranyat) nyerni. — Gyönyörködve nézegeté nyereségét és egy aranyat kezébe vevén s pajzánkodva átadván Rapp tábornoknak, ki kedvence s német vala, kit tegezn szokott, így szóla: „Nemde Rapp, földieid, a németek, szeretik ezen apró napoleonokat?“ — „Igen, felelt a tábornok nyiltszívűen — jobban mint a nagyot!“ —

— **Goethe.** — A melegség és világosság legnélkülözhetlenebb életgyönyöreirei valának Goethének. A telet utálta és gyakran mondá tréfálodva: az ember magát öszszel felakasztaná, ha a tél undoksága felől valódi előképzetele lehetne. Valamint Schiller a gyümölcszapot, főleg a dohos, elért, csaknem rohadt al-

mának szagát szerette, úgy Goethe a bezárt, csaknem bűzös szobalevegőt. — Csak nagy fáradsággal lehetett rá venni, hogy ablakot nyisson s dolgozó és háló szobáját kiszellőztesse. Rosz szagok iránt nem volt érzékeny, hanem a legkisebb rendetlenség iránt szobájában igen. Ha egy könyv vagy iv papír az asztal szélével nem volt közegyenben, az neki rendkívül kellemetlen volt. Szintén nem szenvedhette, ha valaki a gyertya hamvát levevé. Ellenére volt, ha kérdezték, hogyan van? — Többször mondá szeszélyesen; „Szemtelenség valakitől kérdeni hogy van, ha kedve vagy hatalma nincs rajta segíteni.“ A betegséget Goethe a legnagyobb csapásnak tartá.

— **A vese-sült.** Nem régen egy fiatal elegans férfi lépe egyik párisi étterembe, tengeri csigát rendelt magának és chablisi bort, s elkezdé éhét csillapítani. — Nemsokára egy másik vendég érkezik meg, a csigaevővel szemközt ül le, s egy adag vese-sültet kér. A dandy nyomban kiált a pinczérnek, vigye el terítékét a másik asztalhoz, „nem ülhetek, ugymond, oly emberrel egy asztalnál, ki étvágyát vese-sülttel csillapítja. — A pinczér követé a parancsot; a sült-evő nem zavartatá magát ez által. Miután a piperőcz készen vala csigáival, szelid válllütést éreze. A sült-evőt látá maga előtt, ki barátságosan így szóla: „Ön megveté velem egy asztalnál enni, de nem vetendi meg velem párbajra kelni.“ — Másnap a csigaevő sült iránti iszonyát egy szép vágással arczán fizeté le.

— **Frigyes a gyermekek közt.** Frigyes porosz király szeretett néha, mint minden jó érzésű nagyember, a gyermekekkel enyelegni, s gyakorta megengette, miszerint körülötte játszodjanak. Egyszer az idősebb herczeg laptázott azon szobában, hol a király álló asztalánál irt. Laptáját a gyermek az íróasztalra találja ütni; a király megkapja, oda dobja a gyermeknek s tovább folytatja munkáját. — A fiu játszik, s a laptá megint az asztalra hull. A király is fogja a laptát megint visszahajítja; de most egy kicsit haragosan nézett a gyermekre, azt akarván tudtul adni, hogy vigyázzon s irásában ne háborgassa. — A kis herczeg elérte a tekintetet, nem szól, de feje biczentésével fogadja, hogy ez többi nem történik. Azonban a gyermek nem akarva is jól meglóditja a laptát, s az most Frigyesnek papírajaira koppant. Fel sem tekint a király, csak a laptát, szépen zsebébe dugja. A kis herczeg egész alázatossággal járul hozzája, engedelmet kér, s megint laptáját akarná.

De a király tudni sem akar e felől, csak int kezével, hogy takarodjék: de a fiu nem megy, kér, könyörög; — Hiába. Már most csipőjére szegzi a kis herczeg egyik kezét, állásba teszi magát s így kérdi katonáson a királyt: „akarom tudni, ide adja-e Felsőged laptámat vagy nem?“

Szívöl elkaczagja magát Frigyes, benyul zsebébe a laptáért s e szavakkal oda nyujtja: „Katoná vagy fiam; az ördög sem vesszi el tőled Sziléziát.“

— **I. Napoleon.** A franczia köztársaság idejében egykor, épen midőn Napoleon Bonaparte tábornok Párisban a főparancsnokságot vitte, ugyanott igen nyo-

masztó éhség sanyargatta a lakosságot, a mi igen sok kellemetlen jelenetekre, népcsoportosulásra, zavarokra nyújtott alkalmat. Egy helyen nagy tömegekben gyülekezvén a nyugtalanzkodó nép, midőn a veszély majdnem a legmagasabb fokra hágott, ott terem Napoleon a főparancsnok és megnyugtató szónoklata által a zudult népet csendre s elszéledésre bírni igyekeznek, megígervén; hogy a legérellyesebb és czélszerű intézkedések által rögtön segítve lesz az inségen. — Még be sem fejezte szónoklatát, mely látszólag jó hatásal volt a tömegekre, midőn a háta mögött álló egy igen kövér asszony felkiált: „Ne hallgassatok a czifra katonatisztekre, a kik, hogy csak ők hizhassanak meg egy cseppet sem bánják, hogy ha mások éhen halnak.“ — Ezek hallatára Napoleon, ki azon időben még igen sovány volt, megfordul és hangosan mondja, de minden harag nélkül amaz asszonynak: „Tekintsen ön én reám asszonyom! s aztán mondja meg igazán vajjon kettőnk közül melyik a kövérebb, a hizottabb?“ — E talpraesett tréfás megjegyzés oly jókedvre deríté a néptömeget, hogy ujjongó kacajra fakadván, azonnal szétoszlott.

— **A sakk.** E játékot állítólag egy Sissa nevű bramín találta föl, ki fölfuvalkodott uralkodójának tanulságos leckét akart adni arról, hogy a fejedelem mit se tehet, ha csak alattvalói őt nem támogatják. A fejedelemnek tetszett a találmány s kérdé Sissát mivel jutalmazza meg őt. Ez azt kívánta, hogy annyi buzaszemet adjanak neki, mekkora összeget tenne ki a sakk-tábla mezeje, ha az első koczkára egy, a másodikra két, a harmadikra hat, a 4-dikre nyolcz szemet tenének és így egész 64-ig mindig kétszeresen annyit. A fejedelem nevetve ígérte meg, de mennyire bámult, mikor kincstárnoka azt jelentette neki, hogy e kívánat teljesíthetetlen, mert az egész birodalomban nincsen annyi buza, a mennyi a fönnbbi sokszorozásból kijönne.

— **A farsangi hideg,** Metternich párisi nagykövet neje egy ebéd alkalmával panaszkodott hogy a legutóbbi bálban náthát kapott. Valóban igen boszantó hogy épen farsangban van a legnagyobb hideg, mikor bálók és estélyek követik egymást.

Felix, a híres hitszónok erre megjegyzé: — Ezt én igen természetesnek találom. mert a farsang és annak örömei rendszeren némi hidegséget idéznek elő az ég és föld között.

— **Két szó.** Azon ezrednek, melynek Crillon volt ezredeze, s melynek mellékneve volt; „a vitézek,“ már huzamosb idő óta nem fizették a zsoldját. Az ezredes bejelentvén magát a királynál, kinek ép akkor igen sürgős teendői voltak, azt kéré, miszerint csak három szót mondhasson.

Mire beeresztvén az ezredes, ezt mondta: „Pénzt vagy elbocsátást.“ Erre azt válaszolá Henrik: „Én pedig csak e két szót mondom az elbocsátokra: egyiket sem!“

— **Szórakozottság.** Nodier Károly, a híres fran-

czia író, a ki Schlemihl Pétert Franciaországban híressé tette, a szórakozottságnak következő példáját beszéli el, ami majdnem hihetetlen volna, ha élő tanuk nem bizonyítnák.

Pixcericourt, a drámaíró, ki a restauratio idejében vagy egy tuczet hatásos drámával gazdagítá a francia színirodalmat, egész példányképe volt a szórakozottságnak s jóval felülmulta a La Bruyere által elősorolt szórakozottakat.

Egy estve megvolt hiva a vesztfáli exkirály Hieronim meghatalmazottja, Pigault-Lebrunhoz, hogy unokahúgának házassági szerződését, mint tanu írja alá. Mármindenféle zsebkendőt, poharat, legyezőt s más apróságot zsebre rakott, száját kótapapírossal törülte meg s több hasonló szórakozottságot vitt végbe midőn a menyasszony anyja az íróasztalhoz vezeté, a hol már ott feküdt a többiek által aláirt házassági szerződés, s a jegyző tollat nyujta neki, hogy ő is írja alá. Pixcericourt a tollat a papírra illeszté, — felnéz az ég fölé — megint a papírra illeszté tollát. . . . szétnéz maga körül. . . egyszerre azonban elhalványul s homlokáról lassankint nagy gyöngyökben pereg az izzadság alá. Ujra kezébe vette a tollat, de nem volt képes egy betűt megírni, elejté azt ujra, s kétségbeesetten rohant ki az ajtón. Noha az itt leirt jelenet alig tartott egy perczig, a jelenlévők mégis mind észrevették.

Leszaladt a kertbe keresztülkaszul futá a faszorok s utakat a nélkül, hogy megpihent volna, végre kimerülve egy pázsitpamlagra dőlt. Halotthalványan, fejét kezére támasztva, meredt szemekkel ült itt, így találták őt utána siető ismerősei. Mindegyik megkérdezte, hogy mi baja, de ő nem szólt semmit s egész bután mereszté szemeit. Végre Nodier vállára veregetve így szólt hozzá: — kedves Pixcericourt mi baja?

Mintha álmából ébredt volna fel, felugrott s felrohant a szobába megragadta a tollat s egész dühvel írta alá nevét a házassági szerződésre: Pixcericourt. — Erre kimerülve hanyatlott vissza székébe. A jelenlévők megint hozzá siettek a látszólag beteghez s hogyléte után tudakozódtak.

— Semmi bajom nincs, — felelé Pixcericourt, — csak a nevemet feledtem el s csak ön jutatta azt ujra eszembe, Nodier ur!

— **Festő és követ.** Egy párisi magas körben Rubensről beszéltek. A miniszterelnök, ki nagyműkedvelő volt, megjegyzé hogy Rubens követ is volt, a mi széles körű műveltséget és sokolgaluságot árul el; egy előkelő hölgy, ki talán Metternich hg. zongoraműkedvelőségére gondolt, fölkiálta:

— Követ — egy festész! Talán azt akarta ön moadani, hogy követ volt, a ki tréfából festett is!

— Nem asszonyom! Rubens festő, művész volt, a ki azt a tréfát engedte meg magának, hogy követ is volt.